

VIKTORIA JENSEN OG MEDFORFATTER OG KONSULENT BENTE BOGEN PRESENTERER:

# PRIMA VISTA

DEN BESTE MÅTEN Å BLI EN GOD NOTELESER PÅ, ER VED Å LESE MYE.

*Johan Hoffmann (amerikansk pianovirtuos, 1876-1957)*

MENNESKET ER EN LEKENDE SKAPNING; HOMO LUDENS!

*Johan Huizinga*



*Hei, kjære musikkpedagog!*

Ideen til denne artikkelen om bladlesing fikk jeg mens jeg grublet over hvorfor pianoelevne mine ikke var bedre til å lese noter enn de var. De hadde lært det grunnleggende om noter og spilt i et par-tre år, men mange var allikevel usikre på noter og var dårlige bladlesere.

Derfor fant jeg på et prosjekt som jeg kalte "NoteLab", og som jeg kastet meg ut i sammen med elevene høsten 2014. I løpet av dette semesteret bygget jeg meg opp en variert bank av hjelpemidler som jeg brukte som fast innslag på spilletimene. Banken besto av kort, bordspill, øveark og iPad-programmer som vi brukte som fast innslag i ca ti minutter av hver time. Flere av elevene brukte også disse hjelpemidlene hjemme eller mens de satt og ventet på å få spille i forkant av timen. Aktivitetene gjorde at timene ble mer lystbetonte, og det foregikk absolutt læring!

De elevene som hadde hatt vanskeligheter med å lære noter helt fra starten av, ble også mer motiverte. Jeg har stor tro på at lek gjør læring mye lettere for mange elever sånn at det blir mer fristende for dem å tre inn i noteverdenen.

## HVA ER BLADLESING?

Bladlesing er summen av alle ferdighetene som inngår i notelesing, hvor prosessene er automatisert og går meget raskt. Ved notelesing kan man ta seg tid til å stoppe og analysere enkelthetene, mens bladlesing krever at man oppfatter elementene samtidig, i en syntese. Poenget med bladlesingen er jo at den skal skje i høyt tempo. Når vi ser hvor kompleks selve notelesingen er, skjønner vi at bladlesing er svært krevende;

det visuelle - "jeg ser"  
 det auditive - "jeg hører"  
 det emosjonelle - "jeg føler og tolker"  
 det kinestetiske - "jeg leter etter de nødvendige håndbevegelsene og den optimale fingersettingen"  
 det taktile - "jeg føler hvor fingrene er på pianoet"  
 det kognitive - "jeg analyserer og husker"  
 til vi kommer til det endelige resultatet - "jeg spiller".

Disse elementene kan vektlegges forskjellig og komme i ulik rekkefølge, avhengig av hva slags forhold eleven har til musikk. Det vil antagelig også være litt variasjoner i leseprosessen avhengig av om eleven kun skal lese notebildet eller også synge eller spille det, men det vil føre for langt å komme detaljert inn på dette her. Vårt endelige mål som instrumentallærere er jo at eleven skal kunne høre og spille notebildet, ikke bare lese notene visuelt. For en elev med svakt utviklet gehør, kan det godt tenkes at det visuelle kommer i første rekke og at det auditive kommer senere i prosessen.

Hvis vi ser helt nøkternt på notelesing, skal eleven kun ta for seg tonehøyde, rytme og fingersetting. Men uten at hun har en oppfatning av hva slags musikk hun leser, er det stor fare for at det blir lite musikk av det. Det er derfor viktig å understreke at jo mer musikk en elev har hørt, jo lettere vil det være å lese noter, i alle fall hvis vi skal sammenligne med teorier for skriftlesing, der høytlesing for eleven gir et uvurderlig grunnlag for å knekke lesekode.

## GJENKJENNING AV TANGENTER

Grunnlaget for bladlesing er først og fremst god kjennskap til klaviaturet, tangentene og lyden fra disse. Deretter må eleven lære seg både enkeltnoter og noter i grupper eller helheter. Evnen til å kunne lese enkeltnoter og grupper raskt, er helt avgjørende. Disse to lesemetodene går hånd i hånd, og er begge viktige strategier i bladlesingen.

Dette spillet, Snowflake Keyboard Race (fig. 1), handler om å lære tangentnavn. Det er hentet fra den amerikanske pedagogen Susan Paradis sine nettsider, og er svært populært blant mine elever. Til spillet trenger man to kortbun-



Fig. 1



Fig. 2

ker med tangentnavn på. Disse kan skrives ut gratis fra Susan Paradis-sidene, [www.susanparadis.com](http://www.susanparadis.com). Læreren og en eller to elever sitter ved hver sin ende av pianoet. De trekker kort annenhver gang og går med brikken sin henholdsvis oppover og nedover fra hver sin ende og til enstrøken C. Den som først treffer eller hopper over C, vinner spillet. Det er lurt å kun begynne med navnet på de hvite tangentene og så etter hvert legge til 2-3 sorte tangenter. Man kan samtidig lære navnene på de ulike oktavene: "Se, du stoppet opp på den store C og jeg på trestrøken C!"

Susan Paradis har også flere fargerike bordspill for nybegynnerelever med tangentnavn som kan printes, lamineres, klippes og brukes mange ganger. Fig 2.

## GJENKJENNING AV NOTER

Et bra digitalt notespill som går på notegjenkjenning og kobling av notesymbol og tangent heter NoteWorks og kan kjøpes på App-store for ca 30 kroner. Elever på forskjellige nivåer liker dette godt. Man kan velge både vanskelighetsgrad og hastighet.



Fig. 3

Spillet kan brukes hjemme, både på iPad og mobilen. Det har bra design, morsomt lydbilde og øktene er passe lange. (Fig. 3)

Så snart elevene har lært seg 7-8 noter, mister de ofte lett oversikten over dem. Her kan det være veldig fint å ta øvearket fra Susan Paradis til hjelp. Det heter Beginner Note Names. Man kan lage bokstaver på små runde lapper, som kan flyttes til notehodene for å spare papir, eller laminere platen og skrive med wyteboardtussj. (Fig. 4)

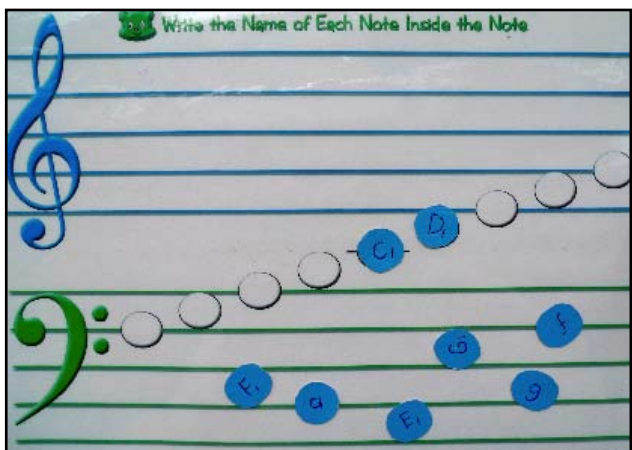


Fig. 4

Her er et spill til med snømenn!

Denne gangen skal eleven finne en underdel som matcher overkroppen. Perfekt bordspill for elever som venter på tur. Hentet fra [www.wendyspianostudio.com](http://www.wendyspianostudio.com) (Fig. 5)

Når eleven etter hvert kan notene i lille og enstrøken oktav, kan man øve inn kryss og b og enharmoniske toner på et blunk med dette fine spillet "Don't swipe my sharp!" fra Susan Paradis. Det trenges to kortbunker som skrives ut fra Susan Paradisidene og et sett av viskelærtopper for blyanter. Den ene spilleren sitter ved lille oktav og den andre ved enstrøken oktav. De trekker et og et kort fra hver sitt kortbunke etter tur og setter viskelær på den sorte tangenten de får. Det er om å gjøre å samle fem svarte tangenten først. Elever på alle nivåer synes dette spillet er morsomt. (Fig. 6)



Fig. 5

Det er også fint å bli kjent med pianotopografien ved å transponere enkle sanger. Jo tidligere eleven lærer seg å transponere, jo fortere går innlæringen av riktig håndstilling i de forskjellige toneartene. Femfingerøvelser og enkle etyder er også bra måter å bli godt kjent med klaviaturet på.

## GJENKJENNING AV HELHETER

I tillegg til å kunne gjenkjenne og finne enkeltnoter på klaviaturet, er det viktig å bli godt kjent med de grunnleggende byggestenene i musikken: tetra-korder og skalaer, motiver med tre eller flere noter, sekvenser, kadenser, intervaller og akkorder. Disse kan tilsvare stavelser og ordbilder i skriftlesing og skal kunne både leses og spilles raskt. Helhetene må "avfotograferes" med blikket og lagres i langtidsminnet. Dette er en omfattende læreprosess som gjerne tar flere år.



Fig. 6

## HORISONTAL LESING, RETNINGER, LINJER OG MELLOMROM

Øyet og hjernen skal fort kunne oppfatte grafiske mønstre i begge retninger, både horisontalt og ver-

tikalt. Elevene mestrer som regel horisontal lesning lettest. Jeg kommer tilbake til den vertikale lesingen senere.

Til horisontal lesing, liker jeg å bruke kort som disse, fordi elevene da lærer å se etter mønstre og kan spille dem på piano uten egentlig å kjenne til notene.

(Fig 7) Helt til å begynne med, før elevene har lært noter i det hele tatt, kan de spille på hvilke som helst av de hvite tangentene, men på kortene står det hvilken hånd og finger de skal begynne med. De kan også synge kortene før de begynner å spille. Mange elever sliter med å se den lille forskjellen på linje og mellomrom, så det trener vi mye på i starten. Kortene kan også brukes til gehørtrening! Læreren spiller eller synger og eleven må plukke det riktige kortet fra to eller tre ulike som ligger på bordet. Disse kortene kan også brukes til å trene hukommelsen ved at læreren viser eleven ett kort av gangen i 1-2 sekunder. Eleven skal så prøve å huske mønsteret og spille etter hukommelsen. Hvis dette går bra, kan man gjøre øvelsen mer krevende ved å vise det neste kortet mens eleven fremdeles spiller det som nettopp er lest. På den måten utvikler eleven en fotograferingsevne som er veldig nyttig ved bladlesing, og venner seg samtidig til å lese fremover.

Små elever liker å bruke den taktile sansen, og da passer øvearket "Jewel Notes" fra Susan Paradis veldig godt! Først beveger elevene glassein-notene fritt og deretter i mønstre etter instruksjon, f. eks: "legg en stein/note på hver av de fem linjene diskant-systemet". "Hva heter disse notene?" "Syng notene!" "Spill notene!" "Legg en stein på tredje linje bass-systemet, hopp oppover over en linje og til neste linje, hvilken note har du kommet til da?" (Fig 8) Man kan også lage flere spilleplater hvis man ønsker å lage et bordspill for flere spillere.

Har man nok gulvplass, kan man også lage en hvit plastmatte med notelinjer som er så store at det er plass til å gå på og mellom dem. Da kan eleven bruke hele kroppen og forflytte seg mellom linjer og mellomrom mens læreren og eleven synger tonehøyden enten på notenavn eller helst på solfege. Læreren kan også spille på pianoet de tonene som eleven til enhver til står på. Og omvendt, læreren kan bevege seg og eleven synge eller spille.

For de minste elevene kan man bruke et øveark med fokus på bare to noter eller bruke kort med bare to notelinjer. Dette er hentet fra [www.pianimation.com](http://www.pianimation.com). (Fig. 9)

Etter hvert kan vi lage linjene med trinnvise bevegelser lengre og lengre. Her er et bilde av et øveark som er populært blant små elever. "Å spille slanger" er veldig gøy, for hvis man ikke er nøye, og spiller i feil retning, tegner læreren slangens hale som forsvinner i et hull, f.eks etter tre feil, eller etter avtale med eleven. (Fig. 10)

Så begynner man på en ny slange, forhåpentligvis

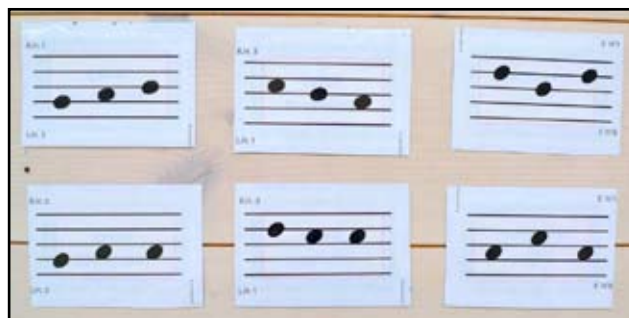


Fig. 7



Fig. 8

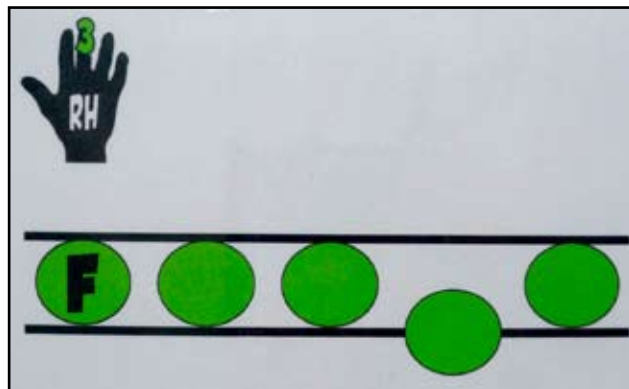


Fig. 9

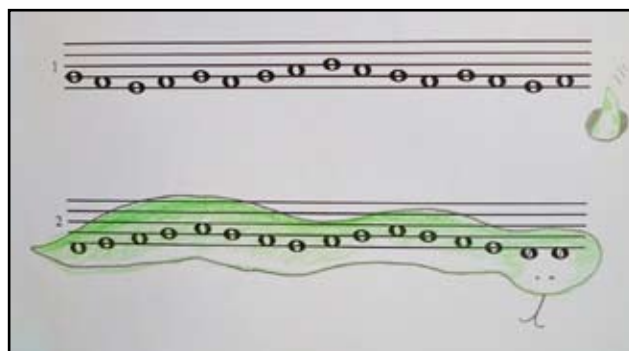


Fig. 10



Fig. 11

med fornyet oppmerksomhet! Læreren kan også ta tiden på eleven. Til slutt kan eleven få tegne en slange rundt notene.

Dette er også fin trening for notelesing i femfingerposisjon. Etter hvert kan man legge til ett kryss eller en b og så deretter utvide med flere løse fortegn.

Hentet fra: [www.music-for-music-teachers.com](http://www.music-for-music-teachers.com)

## HJELPELINJER

Hjelpelinjer er også noe mange elever bruker lang tid på å bli trygge på.

Jeg har skaffet meg et gammelt hjelpemiddel som heter NoteFinder, og den fungerer overraskende bra for mange elever som sliter med hjelpelinjer. Den kan også gi oversikt over nesten hele notesystemet samt brukes til å øve én og én note. Plastikknoden sitter på en tråd og kan bevegges med et lite håndtak på baksiden av platen. Kan skaffes fra [www.music-motion.com](http://www.music-motion.com) (Fig. 11)

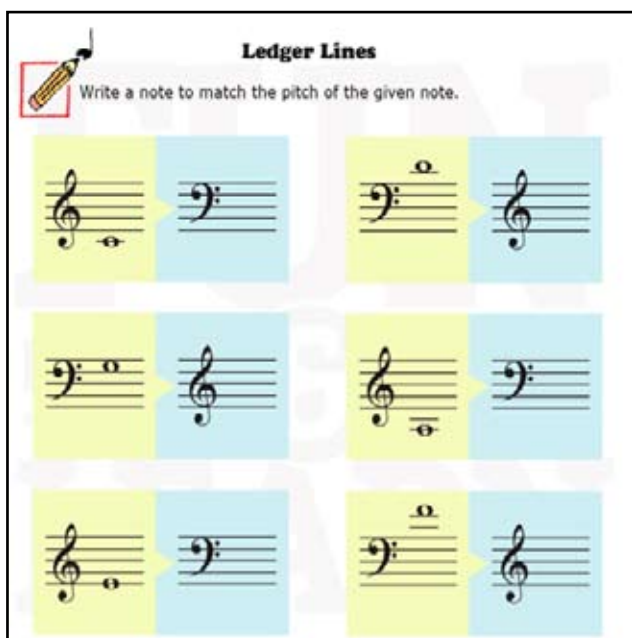


Fig. 12

Her er et eksempel på et øveark med fokus på hjelpelinjer. Det er hentet fra en fantastisk side, [www.funandlearnmusic.com](http://www.funandlearnmusic.com), hvor man kan laste ned hundrevis av øveark til pc gratis og skrive dem ut. Elevene liker disse oppgavene veldig godt.

Enda mer glad ble jeg da jeg fant ut at man kan laste ned de samme øvearkene på iPaden og dermed slippe å bruke papir!

De finnes i programmet Sproutbeat og koster 189 kroner, men er absolutt verdt det! De første 25 øvearkene kan man laste ned gratis. Elever kan da bruke iPadens tegneverktøy og tegne rett på iPaden. Anbefales! (Fig. 12)

Notehalsene kan ofte være forvirrende ved hurtiglesing siden de kan stå både opp og ned selv om melodien beveger seg i en og samme retning. Her er et eksempel på en oppgave som kan hjelpe eleven å bestemme om melodien er som et "fjell", en "dal", en "oppoverbakke" eller en "nedoverbakke".

Slike eksempler finnes i mange stykker elevene gjennomgår, så jeg bruker ikke spesialdesignede oppgaver til dette.



Fig. 13

Her kan eleven ta en blyant og tegne en strek gjennom notehodene samt tegne streker mellom de melodiene og linjene som ligner hverandre.

Har du tilgang til et noteskriveprogram på data, som f. eks Finale, Sibelius eller lignende, kan dette være gull verdt for notelesing generelt, og for forståelsen av overgangen mellom systemene, hjelpelinjer og regler for retning på notehalsene. (Fig. 13)

## VERTIKAL LESING

I tillegg til å kunne lese horisontalt, er eleven ganske

raskt nødt til også å lese vertikalt (loddrett) fordi pianomusikk som regel er notert på to systemer. I følge målinger gjort av den amerikanske forskeren Lawrence Sidney, tar det betydelig lengre tid å lese vertikalt enn horisontalt. Han fant ut at for å lese en setning av seks ord trenger en voksen ca 3 sekunder:

“Uten musikk ville livet vært en feiltagelse”

Hvis samme mengde ord blir skrevet i vertikal retning tar det i følge Lawrence lenger tid. Bare prøv selv!

S m b h i l  
p e e e o  
i d g n m  
l g d m  
l e e e  
e r n

Hvis ordene ble skrevet i vertikal retning og bokstavene ble plassert mellom linjene tok det dobbelt så lang tid som det tok å lese vertikalt uten linjer.

Hvordan kan vi så hjelpe elever med å utvikle evnen til å lese vertikalt allerede i nybegynnerfasen? En av metodene kan være sikksakknøtene jeg har nevnt tidligere. En annen metode kan være å lese rene rytmer uten tonehøyder. Vi kan starte med dette med det samme vi har begynt å lære bort rytmemønstre. Mønsteret kan fordeles på to hender, som slås på låret eller på pianolokket. Høyre hånd tar seg av øverste linje og venstre nederste. Etter hvert kan vi innføre en tredje linje og ta i bruk foten.

- a) to hender (Fig 14)
- a) to hender og fot (Fig 15)

Musikk for to glass med vann bruker samme prinsipp, og barn elsker å komponere glassmusikkstykker! Til dette trenger man to glass med forskjellige mengde vann i, to skjeer og to fargeblyanter. Først finner barna ut hvilket glass som har den lyseste tonen og hvilket som har den mørkeste. Så kan de lage enkle partiturer: (Fig. 16)

Med tanke på vertikal lesing, er det nyttig å trene på å lese noter i sikksakkmønster. Her ser vi også tydelig de to tykke “anker”-linjene som referer til nøklene og som hjelper eleven å finne fram til de andre notene.

Et lite tips til kosetimer og avslutninger: Kjøp en pose med Non Stop og lag et spill med godteri. Sier eleven notenavnet riktig, kan hun få et godteri og legge det over noten. En annen variant av spillet er at læreren sier notenavnet og eleven beveger godteriet med blyanten dit hvor hun tror den riktige noten er. Det er gøy å spille når man vet at godteriet til slutt havner i munnen! Øvearket er lastet fra Susan Paradis-sidene.

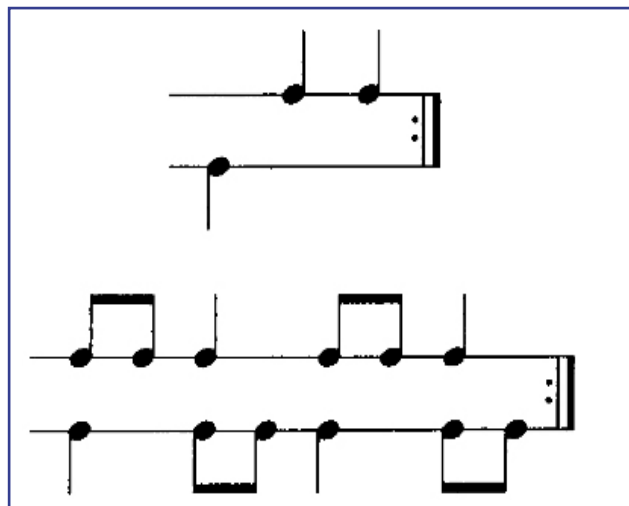


Fig. 14

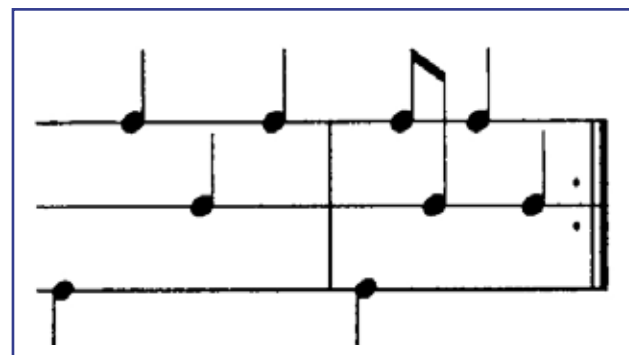


Fig. 15

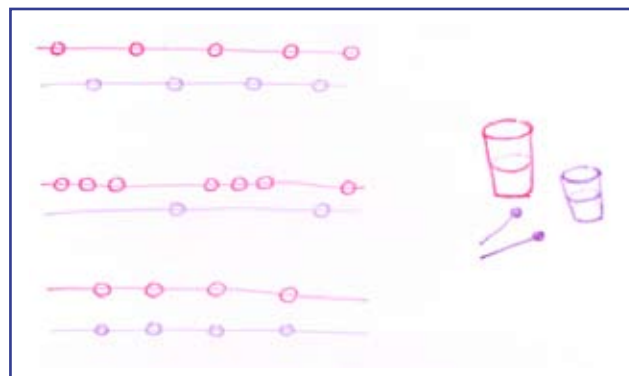


Fig. 16



Fig. 17

## RYTME - "LET 'S MOVE!"

Å kunne forstå og lese noterytmer, er viktige ferdigheter for bladlesing.

McPherson i "Factors and Abilities Influencing Sightreading Skill in Music" viser at ca 60 % feil ved bladlesing er rytmiske feil. Dette er ikke så vanskelig å rette på, for de fleste barn er glade i rytme.

De synes det er gøy å finne pulsen i et stykke, leke "dirigent", finne på nye rytmemønstre og spille dem på tromme eller på kroppen osv. Variert, rytmisk arbeid med stykker bør gjøres med kropp og stemme før man lærer dem på noter.

For å utvikle puls- og rytmefølelse i pianospillet, er det veldig fint å spille duett med læreren eller en annen elev. Da får man samtidig inn en grunnleggende ferdighet når det gjelder bladlesing, og det er "keep going" og blåse i feil!

Her er eksempler på flere rytmespill: Rytmetoget er populært blant elever. Har man to elever sammen på en time, kan man lage to tog over hverandre og trene på vertikal lesing i tillegg til rytme! Hentet fra: [www.colorinmypiano.com](http://www.colorinmypiano.com). (Fig.18)

Tre søte snømenn som leter etter matchende hatt! Hentet fra: [www.teacherspayteachers.com](http://www.teacherspayteachers.com) (Fig. 19)

## INTERVALLER

Å lære å lese intervaller ut fra et grafisk mønster er en grunnleggende kunnskap for både bladlesing av intervaller og seinere akkorder. 80 % av hele noteleesingen går på å gjenkjenne intervaller. En god bladleser leser aldri alle notene i et intervall (eller en akkord) men leser fort avstanden mellom tonene, selv om man må kunne gjenkjenne en av notene (øverste eller nederste).

Å begynne med harmoniske intervaller fremfor melodiske, er å foretrekke fordi de er lettere å oppfatte visuelt.

De minste elevene kan bli kjent med intervallene på tangentene med Isintervall-spillet laget av Joy Morin. (Fig. 20) Iskulene klippes ut og spres på gulvet. Elev må matche en og en iskule og matche den med kjeksken.

Det kan være klargjørende for eleven å se intervallnavnene som tall, og min erfaring er at tallene er lettere å huske for dem.

Men vi må jo også samtidig jobbe med de latinske betegnelsene!

Det er viktig å trene mye på å lytte til intervallene før man tar for seg notebildet. Her kan man også med hell bruke solfège og håndtegn.

Jeg laget intervallkort som jeg brukte som støttemiddel når vi skulle gjenkjenne intervallene. (Fig. 21)

Jeg har også funnet ut at det er lettere for barn å



Fig. 18

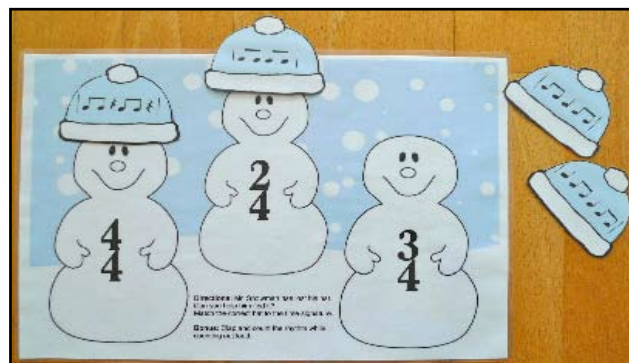


Fig. 19

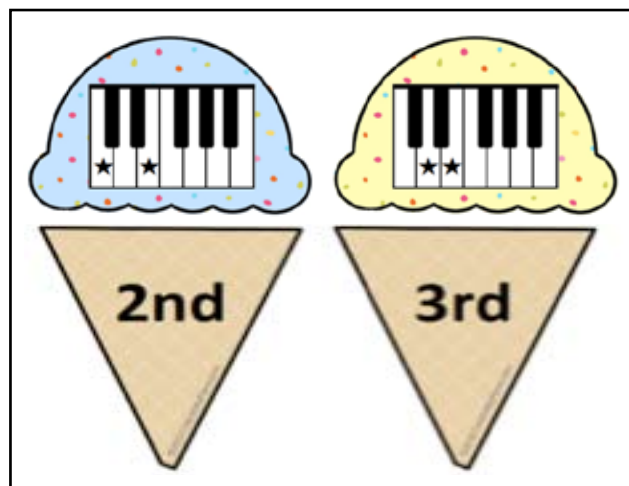


Fig. 20



Fig. 21



Fig. 22



Fig. 23



Fig. 24



Fig. 25

huske intervallene ved konkret fingerbruk enn ved å se fingersetning i notebildet. Derfor har jeg laget en motorisk huskelek for fingre. Eleven trekker små lapper med intervallnavnene på fra en skål, og hun plasserer da fingrene på tangentene i riktig intervallavstand, men hun må bruke så mange kombinasjoner som mulig for hvert intervall.

Sekund-nabofingre (fire mulige kombinasjoner)  
Ters-hopp over en finger (tre mulige)  
Kvart- hopp over to fingre (to mulige)  
Kvint, sekst, septim, oktav-bruk ytterste fingre (en mulig)

Så snart vi er blitt litt kjent med notebildet til et par intervaller kan vi bruke kunnskapene på piano. Vi trenger heller ikke her å kunne alle notene for å spille dette spillet. Elevene lærer å kjenne intervallene motorisk gjennom bruk av riktige fingre. Man trenger to spillekortbunker med intervaller og to brikker. Prinsippet er det samme som i tangentnavnspillet. Eleven og læreren trekker et intervallkort annenhver gang og bygger intervaller fra hvilken som helst hvit tangent med riktige fingre og setter brikken på den øverste tonen. Den som kommer over enstrøken C først, vinner. (Fig. 22) Det er lettest å begynne med kun to intervaller, f.eks. ters og kvint, og så legge flere intervaller etter hvert. Obs! I kvarten fra F og kvinten fra B (norske H) må vi forklare unntaket. Kortene kan kjøpes via [www.teacherspayteachers.com](http://www.teacherspayteachers.com). Spillet heter Nuts about Notes-Intervals. Intervaller kan vi aldri øve for mye på, og det er veldig viktig å automatisere dem for lesing av akkorder. Dermed trenger vi flere spill!

Intervallbingo fra Susan Paradis-sidene (Fig. 23) kan brukes av en elev eller to, hvis læreren skriver ut flere spillebrett. Men her må man lage norske intervallnavn.

Spøkelseshuset i tre etasjer er et populært Halloween-spill! Elevene plukker et kort fra heksekortbunken og bygger et intervall i huset med tangentnavnspøkelsene. Spillet inneholder også kort for akkorder i dur og moll. Hentet fra: [www.singanewsongmusic.blogspot.no](http://www.singanewsongmusic.blogspot.no) (Fig. 24)

“Den siste snømannen” spilte jeg mange ganger med elever på forskjellige nivåer. Her trenger man litt mer utstyr: Glass-steiner, et par brikker (her er det viskelær), intervallkort og spillebrett. Først setter hver av spillerne brikkene sine på en tilfeldig valgt snømann hver. Deretter trekker spillerne intervallkort etter tur, og legger en glass-stein på den matchende snømannen. Når en snømann har fått tre steiner, er den snømannen ute av spillet. Vinneren av spillet er den som har sin snømann stående igjen. Hentet fra [www.singanewsongmusic.blogspot.no/](http://www.singanewsongmusic.blogspot.no/), kjøpes i Store. Spillet kommer i en pakke som heter Winter Wonderland Music Games 2. (Fig. 25)



## AKKORDER

Hvis elevene kan intervallene godt, blir akkordlesing som sagt mye lettere for elevene.

For å lese akkorder effektivt, må elevene raskt kunne se avstanden mellom tonene (gjenkjenning av intervallene) samt hurtig kjenne igjen den nederste eller øverste tonen. Det er interessant å merke seg at mens vi pedagoger ofte anbefaler elever å begynne lesing av akkorder fra nederste tonen, viser studier at rutinerne musikere som regel leser akkorden fra toppen og ned. (Leonora Young, "A Study of Eye Movements and Eye-Hand Temporal Relationships of Successful and Unsuccessful piano sight-readers while piano sight-reading" Indiana University, 1971) (Fig. 26)

Det er naturlig å begynne med treklanger og deres omvendinger. Vi kan både bygge dem med noter av glass-steiner og øve ved å gjenkjenne treklanger på kort. (Fig. 27) Elevene kan spille akkordene både samlet og tone for tone. Her er igjen viktig å lære hånå gode fingerregler for akkorder og omvendinger med en gang, men jeg setter ikke noe regel for det her, siden variantene er mange og hendene er forskjellige.

Et øveark for å trene på omvendinger fra funandle [arasmus.com](http://arasmus.com). Dette kan også lastes ned på iPad fra Sproutbeat. (Fig. 28)

## LES FREMOMER!

Studier viser at mens vi leser noter og skrift, beveger øynene seg i rykkvise bevegelser mellom objektene og med fikseringer på spesielle punkter. De fleste fikseringene skjer på notehodene, men interessant nok også stopp i mellomrommene mellom notene. (Frances E. Truitt, Charles Clifton "The Perceptual Span and the Eye-Hand Span in Sight Reading Music"). Blikket beveger seg fremover i sikksakk-mønstre, men søker i tillegg bakover for ekstra sjekk av stoff når det er nødvendig.

Før eleven skal spille et stykke for første gang, bør hun ta et raskt overblikk over tempo, nøkler, toneart, taktart, løse fortegn, fingeretning, motiver, dynamikk og fraser. På den måten foretar hun en "scanning" av stykket, noe som gir en godt og nødvendig utgangspunkt for bladlesing.

En viktig forutsetning for å oppnå rask notelesing er å kunne å flytte blikket fremover i notebildet, foran de notene man spiller i øyeblikket. Her er korttidsminnet viktig, siden man samtidig må klare å huske det man leser og spiller i nåtid og det man straks skal til å lese og spille. For å hjelpe elever med å flytte blikket fremover, kan læreren bruke et pappvindu som kan holdes foran notene og bevegelse fremover mens eleven spiller. Det tvinger blikket til å søke fremover. Men selv om dette kan være effektivt,

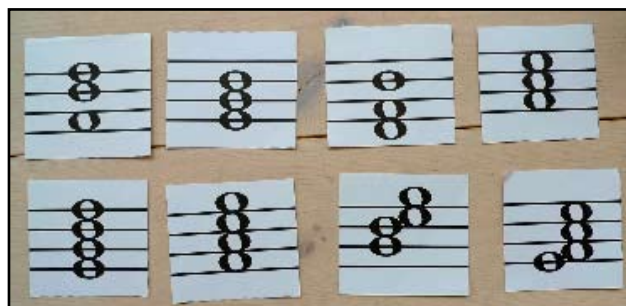


Fig. 26

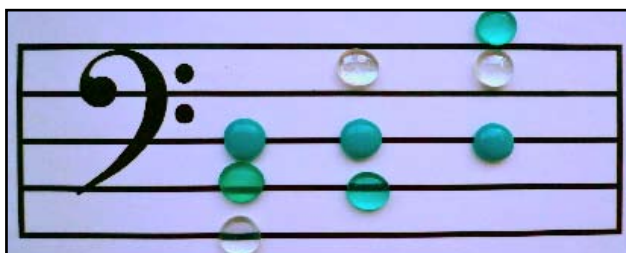


Fig. 27

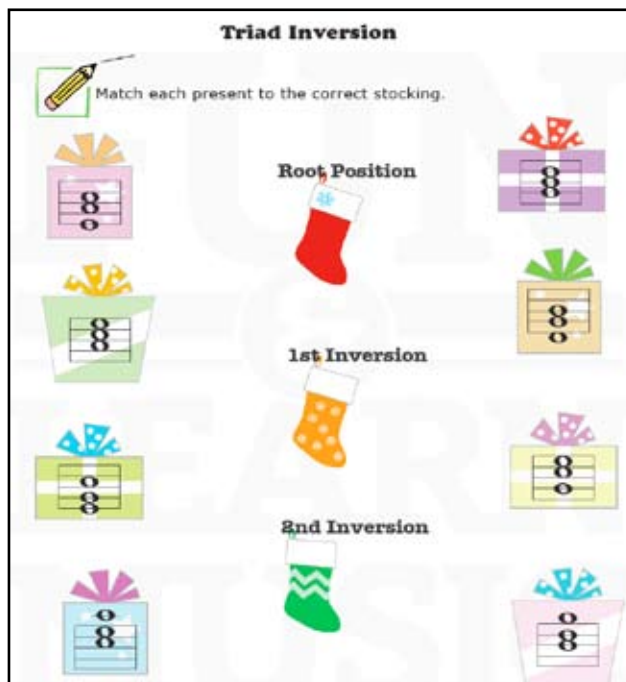


Fig. 28

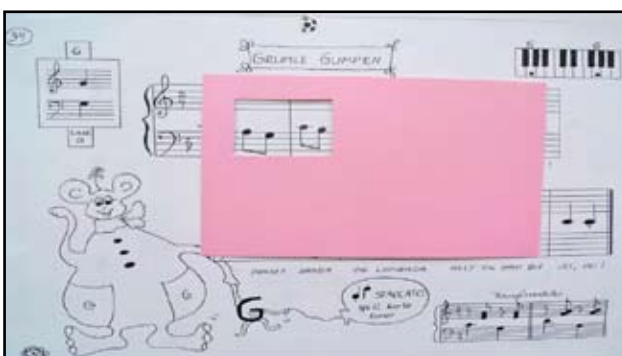


Fig. 29

bør det ikke overbrukes, fordi øynene ofte trenger å søke bakover igjen for å dobbeltsjekke det som allerede er spilt. Vi pedagoger bør minne eleven på å se fremover, men hva skal egentlig elevene se fram mot? Det viser seg at rutinerne bladlesere ofte ser etter like motiver, fraseslutt, kadenser og pauser. Nybegynnere er derimot ofte usikre på hvor det lønner seg å fikser blikket, og de leser som regel enkeltnoter og ikke helheter. For disse kan vi vise de naturlige fikseringspunktene i et stykke. Små elever synes det er morsomt å høre at de skal "spionere" litt fremover med øynene og skjønner fort prinsippet for rask lesing. (Fig 29)

Vi kan også holde et ark over hendene til eleven og be henne om kun å se på notene når hun spiller. Fordelen er at hun slipper å se opp og ned fra tangentene til notene hele tiden og stadig miste hvor hun er i notene. Hun får også brukt den taktile og den kinestetiske sansen og blir gjennom dette godt kjent med pianotopografien. Det er også gøy for eleven å bruke disse sansene ved å spille i mørket eller med lukkede øyne.

## OPPSUMMERING

Bladlesing er en sum av flere ferdigheter. Jo flere sansekanaler vi tar i bruk i innlæringen, desto bedre. I denne artikkelen har jeg vist hvordan man helt konkret ved hjelp av spill og øveark kan trene lesing av enkeltnoter og grupperinger, både horisontalt og vertikalt. For å bli en god bladleser, trengs det massevis av øving og drilling, og også spilling i fart og flyt under et visst tidspress, helst sammen med andre. Det er en veldig stor fordel hvis eleven har hørt mye musikk, og det er også ønskelig å ta i bruk sangstemmen og helst solfege og håndtegn for å feste lyd til notene, hvis læreren behersker dette. Kropp og stemme bør brukes der det er naturlig, til å oppfatte og gjengi rytmer og til å vise tonehøyder og kurver.

Jeg mener at de beste resultatene i bladlesing får man når den bevisste lesingen starter allerede fra de første timene, selvfølgelig hånd i hånd med gehortrening. Bladlesing er en fantastisk ferdighet å ha, men den krever stor innsats. Jeg mener, med min erfaring

fra NoteLab, at denne innsatsen er mye lettere å få til gjennom lek og spill enn kun gjennom terping på noter på papir. Bladlesing er veldig morsomt når man først behersker det og gir rask tilgang til mengder av nedskrevet musikk, både i solospill og samspill!

## OM



VIKTORIA JENSEN er utdannet musikkpedagog og har undervist barn og ungdom i piano og sang fra 2005 i sin egen praksis i Oslo. Hun kommer opprinnelig fra Hviterussland og har bak seg 7-årig musikk-skole med piano som hovedinstrument, pedagogisk college, samt musikkpedagogisk eksamen fra Universitet i Minsk. Viktoria har forfattet barnebøker "Barnas Vårbok" og "Barnas Høstbok" og pianospilleheftet "Kjente barnesanger i jazzdrakt" som ble gitt ut på Norsk Musikforlag høsten 2014. Hun er nå i gang med et nytt hefte med Halloween som tema. Hefte vil inneholde mange morsomme oppgaver for elever ved siden av pianostykkene og ta i bruk idéene fra artikkelen om note- og bladlesing.



BENTE BOGEN har siden 2001 arbeidet med barn fra 3 mndr. til 5 år i Bogen musikk-skole på Ullern i Oslo. Her har hun grupper med Musikk fra livets begynnelse, piano og gitar-undervisning for barn og voksne, samt jente- og damekor. Hun holder også kurs for barnehagepersonale og andre.

Hun har lærerutdanning med musikk fra Bergen lærerhøgskole, musikk mellomfag fra universitetet i Oslo samt videreutdanning i musikkpedagogikk for små barn og pianometodikk fra Barratt Due Musikk-institutt. Hun har jobbet både i grunnskole, barnehage og med psykisk utviklingshemmede barn.

## ER DU MUSIKKPEDAGOG ELLER ER I FERD MED Å BLI DET?

Meld deg inn som medlem eller studentmedlem i  
Musikkpedagogene Oslo!

Se [www.omlf.no](http://www.omlf.no)